

Ярмолинецька ЦБС
Ярмолинецька районна бібліотека для дітей

Розлилася пісня над селом

*(до 85-річчя від дня народження Леоніда Сергійовича Нагорного –
заслуженого працівника культури, керівника самодіяльного
народного Баламутівського хору «Барвінок»)*

Біобібліографічний покажчик

Ярмолинці, 2009 р.

Колектив самодіяльного народного хору «Барвінок»
Керівник Л. С. Нагорний

Ярмолинецька ЦБС
Ярмолинецька районна бібліотека для дітей

Розлилася пісня над селом

*(до 85-річчя від дня народження Леоніда Сергійовича Нагорного –
заслуженого працівника культури, керівника самодіяльного
народного Баламутівського хору «Барвінок»)*

Біобібліографічний покажчик

Ярмолинці, 2009 р.

91.9: 85 (4 УКР – 4 ХМЕ)
Р 64

Розлилася пісня над селом: Бібліографічний покажчик /
[укл.: Є. Ф. Трачук]. – Ярмолинці, 2009. – 79 с.: іл.

У біобібліографічному покажчику подані матеріали про життя і творчий шлях нашого земляка, заслуженого працівника культури, керівника самодіяльного народного хору «Барвінок» Леоніда Сергійовича Нагорного. Він відродив життя понад 300 народним пісням, зберіг і доніс до наших днів народні пісні записані від старожилів навколишніх сіл Баламутівки.

Видання адресоване юним читачам, вчителям, бібліотечним працівникам та всім хто цікавиться знатними людьми краю, фольклором рідної Ярмолинеччини.

Струмінь душі

У мальовничо-пісенному подільському краї на Ярмолинеччині у с. Баламутівка в хліборобській землі Сергія Нагорного у далекому 1924 році народився хлопчик, якого назвали Леонідом. Зростав малюк з любов'ю у працюватій сім'ї. з дитинства вбирав у себе дух свого роду, свого краю, зростав з піснею своїх земляків. Разом з усіма пережив колективізацію, голод. Здібний хлопчик ріс допитливим, гарно малював, грав на баяні. Закінчив семирічку.

Захищав рідну батьківщину від німецько-фашистських загарбників. На його долю випали нелегкі фронтові будні.

Після демобілізації у 1947 році продовжує навчання в Одеському університеті на факультеті іноземних мов: німецька, англійська. Згодом викладає німецьку мову у Загінецькій семирічній школі. У 1949 році переведений у Михайлівську середню школу вчителем іноземної мови. А в 1952 році знову переведений у свою рідну Баламутівську школу, працює вчителем малювання.

У 1971 році Леоніда Сергійовича призначають на посаду керівника Баламутівського народного хору «Барвінок».

У 1973 році Президія Верховної Ради Української РСР нагороджує Л. Нагорного за досягнуті успіхи в розвитку народної художньої творчості та активну участь в Республіканському фестивалі самодіяльного мистецтва, присвяченого 50-річчю утворення Союзу РСР.

Згодом за відродження та збереження народної пісні на селі, удостоївся високого звання «Заслужений працівник культури». За роки своєї невтомної кропіткої праці неодноразово заносився на районну Дошку Пошани.

22 травня 1993 року обірвалося життя корифея самодіяльної творчості, відомої людини на все Поділля, талановитого нашого земляка Л. С. нагорного. Та його пісні звучать і сьогодні, жителі села, юнь Ярмолинеччини ніколи не забудуть людину, яка зберегла для поколінь неоціненний скарб – народну пісню.

Є. Трачук

Талант дарувати радість

Талант дарувати радість шанувальникам народної пісні Хмельниччини добре відоме ім'я корифея самодіяльної творчості Леоніда Сергійовича Нагорного. Великий ентузіазм хорової справи він в 1952 році створив колектив в селі Баламутівка Ярмолинецького району і досі, очолює його. Саме цей колектив став для Л.Нагорного творчою лабораторією для пропаганди народних пісень, які митець впродовж чотирьох десятиліть записує їх від старожилів і робить обробки для різного складу виконавців. За досягненні успіхи в творчій роботі Баламутівському хору "Барвінок" присвоєно почесне звання "самодіяльний народний", а його художньому керівникові "Заслужений працівник культури УРСР.

Маючи від природи тонкий музичний слух, почуття гармонії, будучи обізнаним зі специфікою звучання хору в народній манері, Леонід Сергійович домагається, щоб не порушити фольклорну основу пісні, щоб зберегти її природне звучання. Тому в його обробках - простота і доступність.

Народився Леонід Нагорний 1924 року в с. Баламутівка, мальовничому подільському селі, яке втонуло поміж зелених садів, голубих плес ставків та золота пшеничних ланів. Хіба можна було зрадити цій красі? Неможливо. Так, як неможливо зрадити своєму покликанню музиканта. Тут з раннього дитинства слухав він пісні матері та своїх земляків, напрочуд музикальних, співучих і безмірно закоханих в народну пісню.

Не обминули Леоніда Сергійовича і фронтові дороги Великої Вітчизняної війни. Згодом грав в військовому духовому оркестрі. А по закінченню армійської служби взявся за нелегку, але дуже важливу справу - відродження народної пісні. Але для цього необхідні професійні знання. Навчаючись стаціонарно в Хмельницькому педучилищі, він опанував музичну грамоту. Далі підвищував знання самостійно секрети народної манери співу досягнув на стажуванні при Державному Українському народному хор ім. Верьовки.

Л. Нагорний дав друге життя понад 300 пісням. З-поміж них веснянки, щедрівки, колискові, обжинкові, весільні.

М. Люшня.

1990 р.

КОЛИ НАД Баламутівкою опускається вечір, з усіх кінців села до клубу йдуть троїсті музики, хористи, танцюристи, учасники духового оркестру — йдуть усі залюблені у народну пісню, танець, музику. Йдуть тому, що не можуть, не вміють і не хочуть жити мої односельці без мистецтва.

Це одностайно визнають і вчителька з села Лугового Марія Іванівна Ткач, і тракторист Петро Дем'янович Сенчук, і робітниця Хмельницького заводу трансформаторних підстанцій Ганна Дмитрівна Баран, і колгоспниця Марія Петрівна Будник, і учениця 10-го класу Михайлівської середньої школи Ольга Шуляк, і подружжя колгоспних трударів Микола та Ганна Гребені, батьки трьох дітей... Та всіх і не перелічиш.

Йдуть від серця ці слова:
 Міцною будь, державо!
 Рідній партії хвала,
 Ленінові слава!

Ці прості, але щирі слова своєї власної пісні мої односельці вимовляють пристрасно, натхненно. Це їй зрозуміло. Саме великий Ленін, Радянська держава під мудрим керівництвом рідної партії зробили невпізнаним не лише наше село, а й душу хлібо-

СЛАВИМО ВІТЧИЗНУ

роба. Старі люди оповідають, що до революції не до співу було замученим важкою працею, часто голодним і холодним трударям. Тепер радість і пісня на вустах трудівників і в свята і в будні. Більше того, нині вони самі стали творцями багатьох пісень. Понад десять їх у репертуарі нашого самодіяльного народного хору. Та й не лише його. Пісню «Біля обеліска», що народилася в нашому селі, тепер співають і в Грим'ячці Вінківського району, «Ленінові думи» — у Ружичній — Хмельницького...

Збудником творчої іскорки у серцях моїх односельців стала наша радянська дійсність. Про це вони самі розповідають у піснях «Завітайте до нас, на Поділля», «Баламутівській величальній» та інших. Входять до репертуару нашого хору і пісні братніх народів. Найулюбленішими і найпопулярнішими стали «На Волжском берегу» (муз. Черни-

шова), «Союз великого братерства» (муз. Майжоса), «Хвала Леніну» (муз. Стадника), «Гей, рідний краю» (сл. і муз. Пашкевича).

Саме за виконання цих та інших пісень на республіканському фестивалі самодіяльного мистецтва, присвяченого 50-річчю утворення Союзу РСР, наш хор вдруге (після фестивалю самодіяльного мистецтва, присвяченого 100-річчю з дня народження Володимира Ілліча Леніна, коли колектив одержав звання «Самодіяльного народного») став лауреатом республіканського фестивалю, а близько десяти найактивніших учасників його удостоєні грамот, медалей та премій.

Над селом зринула пісня. По голосах здогадуюсь: доярки повертаються з роботи. Хочуть, видно, до репетиції вивчити нашу місцеву пісню, написану після Всесвітнього конгресу миролюбних сил у Москві. Голоси звучать злагоджено, дружно, заклично:

Народам світу в дружбі
 жить,
 Щоб жар війни ніде
 не тлів,
 І комунізму світ творить,
 Як Ленін заповів...

Л. НАГОРНИЙ,
 керівник Баламутівського самодіяльного народного хору «Барвінок».
 Ярмолинецький район.

ЖИТТЯ ЯК ПІСНЯ

Л. С. Нагорний
1990 р.

Закладений ще у дитинстві та в шкільні роки потяг до прекрасного не згасав у душах баламутівчан вже ніколи. І де б вони не були, куди б їх доля не закинула, дух творчості жив у них постійно чи то у полі з піснею на вустах, чи на фермі, чи на тракторному стані. І все це завдяки діяльності видатного хормейстера Леоніда Нагорного.

Пісня стала для всіх баламутівчан нерозлучною подругою і розрадницею у всіх життєвих колізіях. Так вже повелося у селі у повоєнні роки, що у вечірній час всі, від старого до малого, тягнулися у Будинок культури, де завжди було гамірно, весело, цікаво. Приміщення повнилося музикою, як вулик медом.

Якось один столичний кореспондент у 70-тих роках, завітавши у село, запитав голову правління колгоспу "Гігант" Володимира Проскурівського:

- *Це правда, що в Баламутівці всі музиканти?*
Усміхнувшись, господар села відповів:

- *Ось йтимемо селом, то й запитайте у першого стрічного.*

І кого б вони не зустрічали, кожний відповідав:

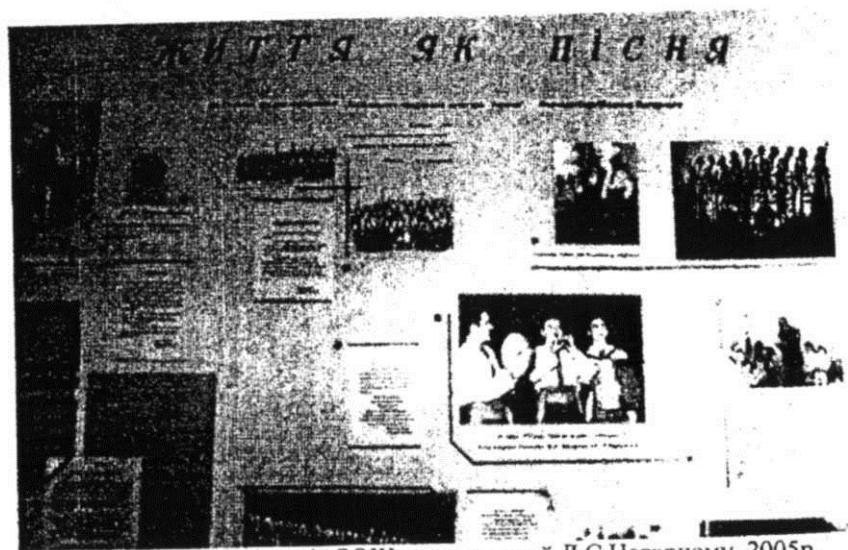
- *Співаю у хорі "Барвінок".*

- *Граю у духовому оркестрі.*

- *Граю в оркестрі народних інструментів.*

- *Відвідую драмгурток.*

Коли кореспондент поцікавився, хто ж керівники цих колективів, всі зустрічні відповідали - Леонід Сергійович Нагорний. Подиву приїжджого не було меж:

Стенд у Баламутівській ЗОШ, присвячений Л.С.Нагорному, 2005р.

- Як?.. Одна і та ж людина. Що за унікум?..

Володимир Ананійович, посміхаючись, підкидав "дровець у вогонь":

- Недарма ж він заслужений працівник культури України. До речі, за його проектом в парку встановлена пам'ятна стела воїнам-односельчанам, загиблим у роки війни 1941-1945 р.р.

- Він у Вас ще й скульптор? - дивувався кореспондент.

- Ще й художник. Бачили б ви його картини. Вдома у нього вся хата завішана його картинами.

Щоб остаточно збити з пантелику приїжджого, голова додав:

— Леонід Сергійович ще й в школі веде хоровий, духовий, народний і драматичний гуртки. Готує, так сказати б, "зміну" у дорослих колективах Будинку культури. А на відповідальних концертних виступах єднаються у творчому леті і батьки, і діти.

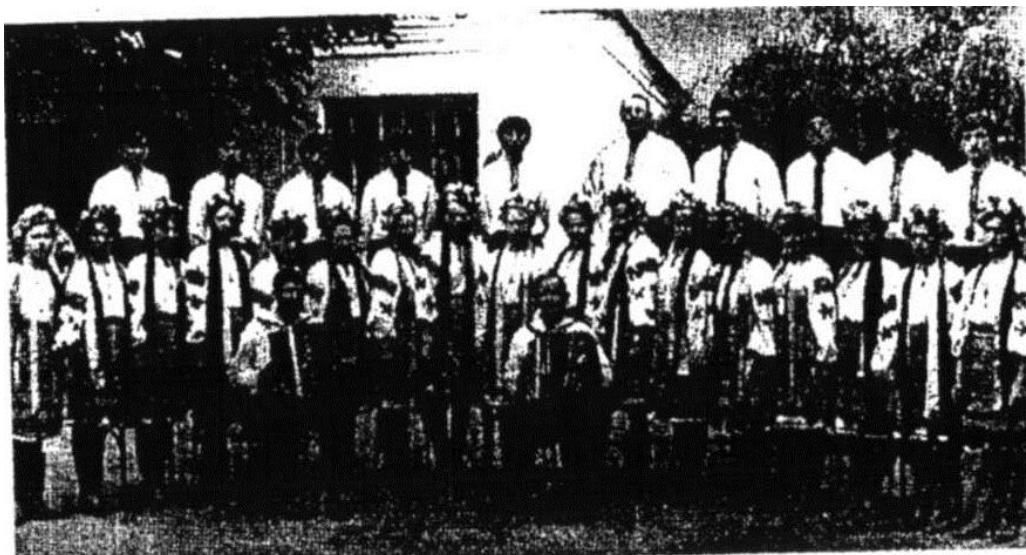

Картина Л. С. Нагорного «На ярмарок», 1970 р.

В народі кажуть, кожна людина - тимчасовий гість на планеті Земля. Відходячи в інші світи, людина залишає слід по собі. Одна - подряпину чи напис на стіні. Інша - викопану криницю, з якої люди питимуть водицю добру сотню літ і подумки дякуватимуть добродію. Ще інша - виростить дитину і продовжить свій рід. Дехто - збудує дім, який буде пам'ятником у душах нащадків. Згадаймо "Воронцовський палац" у Криму.

А найдовше пам'ятає людство своїх духовних пророків. Бо їх безсмертні творіння увічніли той чи інший народ, зробили його культуру самотньою, високою у духовному світі. Такими геніями були Аристотель, Платон, Сократ, Мікельанджело, Шекспір, Сковорода, Гете, Гюго, Шопен, Міцкевич, Пушкін, Шевченко. (Перелік безкінечний).

Саме ця думка не покидала багатьох присутніх на Баламутівському фестивалі хорової музики, в якому взяли участь безліч аматорських хорових колективів. Він відбувся у 2004 році в пам'ять про незабутнього Леоніда Сергійовича Нагорного, якому виповнилося б тоді 80 років від дня народження. (76). З цієї нагоди у Баламутівській школі оформили стенд «Життя як пісня».

Хор «Барвінок». 1974 р.
Акомпанують Л. П. Кузьмич, Л. С. Нагорний

Завдяки такому ентузіастові й невтомному подвижнику музичного мистецтва Баламутівка гриміла аж до Києва - участь у телефестивалі "Сонячні кларнети" та в інших республіканських і всесоюзних фестивалях хору "Барвінок".

Прикро, що все це тривало до середини 80-тих - до так званої "перебудови", що знищила всю культурну ауру нашого життя. Бо до того часу на Хмельниччині діяло 26 академічних хорів та 1634 колективи народного співу, 4 капели бандуристів. Всі ці аматорські колективи черпали кадровий резерв з випускників 57 дитячих шкіл естетичного виховання, в яких навчалось 12,7 тисяч дітей. У п'яти школах були відкриті вокально-хорові відділення (73).

Парадокс в тім, що перед проголошенням Незалежності України щезла вся армада аматорських творчих колективів, бо перестали діяти великі підприємства, колгоспи, радгоспи, які матеріально утримували ці колективи.

Тому і Баламутівський фестиваль нагадував більше реквієм не тільки по талановитому хоровому маестро Л. Нагорному, а й по всій аматорській хоровій українській культурі, яка могла виживати століттями в умовах колоніальних режимів. А в незалежній державі - зникла за декілька років. І хто в цьому винен?

ВИЙСЯ, "БАРВІНКУ"!

*Зелененький барвіночку,
Стелися низенько...
(З народної пісні.)*

Хор «Барвінок» виступ у м. Києві
«Сонячні кларнети», 1977 р.

"У рік заснування (1938) хор ще не мав такої назви. Його "охрестив" так у 1945 році Леонід Нагорний, бо, повернувшись з війни кавалером багатьох орденів і медалей, ветеран війни усвідомлював, що тільки в пісні буде закодована історія нашого народу. А народна пісня, як отой барвінок - реліктова рослина з голубими квіточками, - незнищенна і нев'януча."

У 70-80 роках ХХ століття голоси "Барвінку" звуковим плетивом лилися з ефірного простору (радіо, телебачення). Про цей ушлюблений колектив багато писала місцева і республіканська преса. Фотографії хору вміщали залюбки престижні журнали. Слава про хористів "Барвінку" і його керівника Леоніда Нагорного гриміла повсюдно. Хор своїм співом скрашував життя сільських трударів, оспівував трудову звитягу своїх односельців на регіональних і республіканських оглядах-конкурсах та фестивалях, в

телетурнірах "Сонячні кларнети". Хор здобув почесне звання "Народний" (1970), а Леоніду Сергійовичу було присвоєне звання "Заслужений працівник культури України" (1980).

Погортаємо ж і ми сторінки тодішньої періодики, щоб ще раз переконалися у величї й значимості цього ушавленого колективу.

Перед війною (30-ті р.р.) у Баламутівці часто виступав з концертами духовий оркестр військової частини, що була розташована поблизу. Ясна річ, військові музиканти подружились з баламутівчанками. Згодом один з них, Йосип Петухов, завершивши строкову службу, одружився з баламутівською красунею і залишився жити на Поділлі. І в 1938 році створив у Баламутівці сільський хор. На репетиції почав учащати й 14-річний Льонька Нагорний, привернув до себе увагу керівника неабияким музичним обдарованням. Під орудою освіченого музиканта юнак швидко освоїв ази нотної грамоти, гру на духових інструментах. Бо варто було потрапити в руки Леоніда будь-якому музичному інструментові (балалайці, мандоліні, домрі, гітарі, трубі, кларнету і т.д.), як вже через деякий час він награвав на ньому народні мелодії.

Тим часом хор села у 1938 році на обласному огляді народної творчості у місті Кам'янці-Подільському здобуває перше місце і рекомендацію на республіканський конкурс в м. Києві. Отож, цей рік і вважається роком офіційного народження "Барвінку".

Та грянула війна...

Повернувся у рідне село Леонід Нагорний кавалером орденів Слави III ступеня і Вітчизняної війни II ступеня, багатьох медалей. Почав працювати вчителем співів та німецької мови у Баламутівській школі.

Відбудовувалась понищена війною Україна, ставало на ноги і село Баламутівка. І знову залунали пісні на полі, на сільській вулиці, у клубі. Відновились репетиції хору. Спочатку збиралось 25-30 чоловік. Але які то були ентузіасти, які голоси!.. Кожен з хористів міг виступати як соліст. Навіть

з сусідніх сіл Виноградівки, Слобідки, Лугового (5-7 км) були учасниками хору, йдучи щовечора пішечком на репетиції. Основу репертуару складали подільські народні пісні в обробках Миколи Леонтовича, Владислава Заремби, самого керівника хору - Леоніда Нагорного.

Запевняють старожили:

- Коли виступав хор "Барвінок", у нашому клубі ніде було голці впасти. А коли "Барвінок" транслювали по обласному або республіканському радіо, то все село було біля репродукторів.

Вперше на обласну сцену хор піднявся у 1954 році.

Виступ «Барвінка» в м. Хмельницькому, 1987 р.

Непересічний талант хормейстера Л. Нагорного в поєднанні з гарними голосами баламутівчан, помножений на самовіддану й наполегливу творчу працю всіх над оволодінням високою культурою хорового співу й послугували опорою для небаченого злету "Барвінка", що гримів чотири десятки літ на всіх рівнях. Керівника обсипали золотими й срібними медалями оглядів-конкурсів, колектив - дипломами, почесними грамотами, кубками, сувенірами.

Часто хористи виступали зі солоспівами та в ансамблях. На багатьох оглядах здобували нагороди дует Ганни Марчак та Ольги Коваль, дует подружжя Ганни та Якова Марчаків. А тріо у складі Ольги Бойко, Лариси Дем'янової та Ірини Сивак здобуло звання лауреата районного фестивалю подільської пісні.

Перші кроки до професійної музичної освіти здобували у "Барвінку" Любов Романюк (стала бандуристкою), Ольга Шепілова, Наталія Шуляк і Тетяна Іщук. А Ірина Сивак стала лауреатом обласного конкурсу юних піаністів (75). До речі, вихованцями хору були діти та онуки самого Леоніда Сергійовича. Донька Ольга згодом закінчила Хмельницьке музичне училище імені Владислава Заремби. Внук Сергій, який вже у 10-річному віці акомпанував хору на репетиціях, теж закінчив Хмельницьке музучилище, Київський Національний університет культури і мистецтв і став концертмейстером-баяністом ансамблю пісні і танцю МВС України. Небіж Л. Нагорного Сергій Петрович Нагорний ще у шкільні роки акомпанував хору на баяні. А після закінчення Хмельницького музучилища і Львівської музичної академії працював певний час директором Хмельницької дитячої школи мистецтв, викладачем музучилища. Нині керує "Барвінком". Хор сьогодні функціонує завдяки матеріальній підтримці Голови ЗАТ "Октант" Борисова Сирчина.

Леонід Нагорний своїми обробками дав довге життя багатьом подільським народним пісням, записавши їх від своїх односельців Прокопа Старцуна, Катерини Шаблевської, Галини Голуб, Миколи Мосьондза та інших (понад 70 пісень).

Обробки подільських пісень Леоніда Нагорного Хмельницький науково-методичний центр видав окремою збіркою, яка стала чудовою підмогою багатьом керівникам аматорських народних хорів. Щоб переконатися у професійності підходу до обробок подільських пісень Леонідом Сергійовичем, пропонуємо читачам ознайомитись зі зразком, подарованим авторіві цієї книги:

Здрастуйте, Миколо Михайловичу.
Переглядаючи недавно листи із папки історії
нашого хору, я зустрівся і з Вашим листом.
Дуже вдячний Вам за теплі слова оцінки
виступу нашого хору по радіо.
Ви тоді (в 1982 році) просили вислати Вам
пісню „Ой там за лісочком“ в моїй обробці.
Я Вам послав, але там було все дуже
спрощено. Я до цієї обробки ще повертався,
і зараз у мене є остаточний її варіант.
З моїм хором, на мою думку, вона звучить
добре. Посилаю й Вам, може коли
знадобиться.

З повагою
Леонід Стагорний
с. Баламутівка
5/IV 1991.

Ксерокопія листа

Здрастуйте, Миколо Михайловичу.
Переглядаючи недавно листи із папки історії на-
шого хору, я зустрівся і з Вашим листом. Дуже вдяч-
ний Вам за теплі слова оцінки виступу нашого хору
по радіо.
Ви тоді (в 1982 році) просили вислати Вам пісню
„Ой там за лісочком“ в моїй обробці.
Я Вам послав, але там було все дуже спрощено. Я
до цієї обробки ще повертався, і зараз у мене є оста-
точний її варіант. З моїм хором, на мою думку, вона
звучить добре. Посилаю й Вам, може коли знадо-
биться.

Ой там за лісочком

Українська народна пісня... обробки Л. Нагорного

Andante

mf Ой там за лі-соч-ком... сні-жок бі-лень-кий
хо-див до дів-чи-ни ко-зак мо-ло-деч-ний

mf хо-див до дів-чи-ни ко-зак мо-ло-деч-ний

Заспів з куплета

f А я то-ї сла-ви тай-не бо-ю-ся...

1. Ой там за лісочком
Сніжок біленький,
Ходив до дівчини
Козак молоденький.

2. Хотіла хлії люди
Славу розпустити,
Мене із милою
Навік розлучити?

розлучити

3. А я тої слави
Та й не боюся,
Як милу зустріну,
Не каюсь.

4. Ой там за лісочком,
Де сонечко сходило,
Козак до дівчини
Що вечора ходив.

Всі оброблені рукою Нагорного твори проходили апробацію у "Барвінку". Отож хор був для Леоніда Сергійовича і своєрідною творчою лабораторією. Професіоналізм, глибинні знання основ народно-гуртового співу, простота й доброзичливість у спілкуванні з колегами, хористами й оркестрантами - це ті золоті риси характеру і вдачі Леоніда Сергійовича, які вже після першої зустрічі з ним скоряли серце багатьох, робили прихильниками його таланту. А це був безсумнівний самородок-музикант, який, не закінчуючи музучилищ і консерваторій, шляхом консультацій у видатних музикантів Поділля М. І. Радзієвського, В. П. Атамана сягнув вершин композиції і хормейстерства. Його обробки народних подільських пісень та оригінальні твори "Завітайте до нас на Поділля", "Пісня про Поділля", "Земле моя", "Пісня про Баламутівку", "Біля обеліска" багаторазово звучали по обласному і республіканському радію. А співавторами його були подільські поети, з якими він особисто знався, - Володимир Семеновський, Петро Карась, Матвій Гончук та інші.

Леонід Нагорний був полум'яним співцем свого краю, натхненно возвеличував трудові досягнення своїх односельців у "барвінковому" плетиві пісень. В центрі його уваги, де б він не працював, завжди був духовний світ своїх земляків, щедрість й благородство української (подільської) душі (74).

Будьте ж щедрими і ви, баламутівчани, до пам'яті цього великого вашого односельця: плекайте його дітище - "Барвінок". Допоки звучатиме "Барвінок", доти й вчуватиметься в його співі голос майстра хорового співу Леоніда Нагорного.

БАЛАМУТІВСЬКА НАРОДНА ПЕДАГОГІКА

Викладаючи співи у Баламутівській школі та керуючи гуртками шкільної самодіяльності (хоровий, духовий, народний), незабутній Леонід Нагорний в шкільну програму естетичного виховання дітей постійно включав народно-обрядові пісні, подільські танці, ігри-хороводи. Бо добре усвідомлював потужну виховну дію цього невичерпного джерела народної творчості. Дороговказом йому були слова великого Івана Франка:

*"Пісня і праця –
Великі дві сили".*

Баламутівчани від роду до роду плекали "перлинки" рідного краю - пісенне багатство подолян. І саме у трудовій діяльності виникали ці народні перлини, які так зачаровували видатних фольклористів Філарета Колессу, Станіслава Людкевича і подолян Антона Коціпінського, Юхима Сіцінського, Каленика Шейковського, Миколу Леонтовича.

Завдяки останньому та його однодумцю Олександрові Кошицю (засновнику першого українського професійного хору - Державної української мандрівної капели "ДУМКА") подільські пісні облетіли весь світ - від Західної Європи, через Америку аж до Австралії.

Баламутівські веснянки.

Найпрадавніший (дохристиянський) витвір українців. І з'явилися вони тоді, коли ще новий рік починався з приходом весни - пори оновлення природи. Баламутівчанки виспівували веснянки у період льодоходу, коли скресає зимова крига.

Ще у язичницькі часи люди намагалися опоетизувати сонячне диво - бога Ярила - розмаєм пісень, ігор, весняних забав. На честь ярої весни всі матері випікали для дітей ярі коржики-жайворонки, ярили крашанки у ярому цибулинні, варили яру кутю. А дітлашня, ласуючи смакотою, втішалася розвагами, виспівуючи:

*А вже весна, а вже красна.
Із стріх вода капле.
Молодому козакові
Мандрівочка пахне...(77)*

(Себто, пора збиратися на Запорізьку Січ).

З давніх-давен баламутівчани й відпочивали у праці – на оденках вечорницях, де збиралися дівочі гурти в одній великій хаті взимку, щоб разом вишивати, прясти, плести. А за роботою й співали пісень - колядок, щедрівок, веснянок, гаївок, гагілок тощо (своєрідні зимові репетиції, щоб згодом співати на повітрі). Там співалися й побутові пісні – сумні, як тогочасне життя, та радісні, як мрія.

Діти виховувалися з колиски до їх повноліття у єдності пісні і праці. І це передавалося з покоління в покоління (пісні, вишивання, плетення, ткацтво, столярство і т.п.).

Баламутівські колисанки.

Традиційно, з давніх-давен і донині, баламутівські породіллі, вкладаючи немовля спати, наспівували й наспівують тепер своїм новонародженим колисанки або колискові пісні.

В чому ж феномен колискової?

Цей унікальний пласт нашої духовної культури несе у собі високий заряд магічності: коли мати наспівує колискову, дитина швидко засинає.

*Ой ну, котик, котино,
Засни, мала дитино.
Засни, засни, задрімай
Та нічого не думай.
А-а-а-а-а!*

Десь у підсвідомості, коли дитина ще й не пробує розмовляти, нею разом з молоком матері засвоюються інтонації рідної мови, розвиваються музичні здібності. Колисанка сприяє навіть швидшому зростанню дитини,

позитивно впливає на її нервову систему, згодом сприяє розвитку поетичного мислення дитини. А ще пізніше - сприяє засвоєнню певних правил поведінки:

*Пішла киця по водицю
та й упала у криницю.
Пішов котик рятувать,
А вже киці не видать.
Узяв кицю за вушко,
Та й положив на сушко...*

Яскраві барви «Барвінку»

Про саомобутній художній колектив Баламутівки сказано і написано багато. Та яскраві барви «Барвінку» щоразу мають величезну притягувальну силу, закладену в основі. Про це й згадалось тепер, коли його колишньому керівнику, заслуженому працівнику культури Леоніду Нагорному виповнилось б вісімдесят п'ять. Але...

Розповідали, що він віддав свій талант, натхнення, наполегливість славнозвісному хору сорок літ трудового життя. А років двадцять тому довелось з ним спілкуватись про плекану місцеву перлину чародійного мистецтва. І навіть в думку не вкладалось, де стільки джерел інформації, цікавих новинок, доль людських минувшини зміг знайти мій співбесідник. На це щиро, відверто відповідав: «Десятиліттями збирав зерна народної творчості, розмовляв зі старожилами, учасниками хору різних поколінь».

І саме з цього вималювалась історія художнього колективу. Початок його діяльності заклали перші керівники Леонід Нагорний та Наталія Любинецька. Ці люди були надзвичайно вимогливі на заняттях вокалу. Їх поважали у селі. Було й таке, коли Наталію Любинецьку важка хвороба прикувала до ліжка, до неї навідались учасники. Вона попросила заспівати щось з репертуару. Аматори це здійснили невимушено, з особливим пафосом. І від радості жінка заплакала.

З часом мінялись керівники хору, але притаманний почерк колективу зберігався. Колишніх очільників колективу Олександра Юзефовича, Петра Бойка, Григорія Крутого, Андрія Крутого по праву можна назвати гордістю сучасного «Барвінку».

Старожили пригадують, що у передвоєнні роки, неподалік села проводились навчання військ, які розташувались у Проскурові. Армійці часто бували у гостях у хору. Особливо активністю відзначався Йосип Пастухов, який брав участь у концертах. Як правило, усі учасники одягались у національне українське, виступали на всіх святах та обрядах.

Відтак з минушини співочого краю тягнулись джерела «Барвінку». А назву йому дав колишній вчитель Матвій Гончук. І у цьому є резон. Бо ж за тлумачним словником барвінок - трав'яниста рослина з вічнозеленим листям і голубуватими квітами. Як у Шевченка, «барвінок цвів і зеленів, слався, розстелявся». І його найбільше вирощував, плекав Леонід Нагорний. При цьому у нього була своя «агрономія». Дотримувався думки, що хор повинен мати своє обличчя, ні в якому разі не повинен копіювати іншого художнього колективу. Отож заслужений працівник культури України Леонід Нагорний сам загасав понад сто пісень, з них сімдесят обробив у власній манері, написав з десятків своїх словесно-музичних творів. Серед них - «Пісня про Баламутівку», «Біляobelіска».

Та не все гладко було в біографії «Барвінку». Коли у 1992-му пішов у вічність керівник хору, повсюди чорним крилом били економічні негаразди, то врешті дійшло до того, що художній колектив припинив свою діяльність. І тільки через десять літ його славу відновив племінник відомого митця Сергій Нагорний.

Тепер у рядах «Барвінку» налічується понад двадцять чоловік. Це люди різних професій, характерів, уподобань. Та єднає їх одне - любов до пісні. А вона майстерно звучить з

вуст аматорів сцени. Тож стелися, «Барвінку», на радість, на добро.

Б. Фурман
2009 р.

стелися барвінку, стелися

(подільські народні пісні зібрані
Леонідом Нагорним)

НА ДОБРИДЕНЬ, ЛЮДИ

(Щедрівка)

На добридень, люди,
Ми йдемо до хати,
Щоби з Новим роком,
Всіх вас привітати

Приспів:

Щоби жито і пшениця
І всяка іншая пашниця –
Все було на тоці
У Новому році
А ще бажаєм
У році Новому
Доброго здоров'я
І щастя в усьому

Приспів:

Щоб достаток мати,
Вам завжди у хаті,
Діточок зростити
І до ста літ прожити

*Записано від Яківчука
жит. с. Черче 1971 р.*

ЩЕДРИЙ ВЕЧІР

(Щедрівка)

Щедрий вечір,
Добрий вечір
Добрим людям на весь вечір
Знаєм, що хазяїн вдома,
Сидить собі кінець стола.
Сидить собі кінець стола,
А на ньому шуба нова
Шуба нова і хороша,
У кишенях повно грошей
Повно грошей, аж по вінця
А тих грошей – сім червінців
А тих грошей – сім червінців
Буде всім нам на гостинці
Щедрий вечір, добрий вечір
Добрим людям на весь вечір.

*Записано від групи учасників колишнього
церковного хору, с.Баламутівка.1960 р.*

ОЙ РАНО, КУРОНЬКИ ПІЮТЬ

(Щедрівка)

Ой рано, рано
Куроньки піють
Щедрий вечір
А ще раніше
Василько вставав
Щедрий вечір
Ой рано він вставав
Кирницю шукав
Щедрий вечір
При одній свічці
Личенько вмивав
Щедрий вечір
При другій свічці
Шубу ся вдягав
Щедрий вечір
При третій свічці
Коника сідлав
Щедрий вечір
Коня осідлав
Сів та й поїхав
Щедрий вечір
Сів та й поїхав
Галю сватати
Щедрий вечір

*Записано від групи учасників колишнього
церковного хору с. Баламутівка в 1953 р.*

ПО САДУ ГУЛЯЛА

По саду гуляла,
Рвала виноград
Милому кидала
Та щось милий не рад.
Чого милий стоїш?
Чого милий мовчиш?
Слова не промовиш,
Відповіді не даєш.
Слова не промовиш
Відповідь не даєш
Задумав женитись,
А мене не береш.
Ти клявся – бо жився,
Що я буду твоя...
Тепер покидаєш –
Гірка зрада твоя.
Задумав женитись
І тебе думав брать
Не дозволив батько
Не дозволила мати.
Не дозволив батько,
Не дозволила мати, -
Дівчина почула
Стала плакати - ридати.

*Записано від Адамчук Марії Кирилівни,
жит. с. Баламутівки 14червня 1987р.*

МЕНІ МАМА КАВАЛЕРА ВИБИРАЛА

Мені мама на базарі
кавалера вибирала
ну-да-ну, ну-да-ну,
Кавалера вибирала, ну!
Я до нього прибиралась,
Помиями умивалась,
ну-да-ну, ну -да-ну,
Помиями умивалась, ну!
Помиями умивалась.
Ганчіркою утиралась,
ну-да-ну, ну-да-ну,
Ганчіркою утиралась, ну!
Ганчіркою утиралась,
До затули виглядалась,
ну-да-ну, ну.-да, ну,
До затули виглядалась, ну!
До затули виглядалась,
Таки йому сподобалась,
ну-да-ну»: ну-да-ну,
Таки йому сподобалась, ну!

Записано від Орла М.Ф. в 1971 р.

ОЙ КАЛИНО ТИ МАЛИНО

О й калино ти, малино,
Чого в лузі стоїш?
Чого в лузі ти да стоїш,
Чом не розцвітаєш?
А я стою та й думаю,
Стою та й думаю,
Яким же я та й цвіточком
Та й зацвісти маю.
Зацвіла б я та й біленько,
Люди мене знають.
Зацвіла б я червоненько. –
З гіллям обламають.

*Записано від матері
Нагорної Марини Андріївни,
жит. с. Баламутівка в 1970 р.*

ОЙ НА СТАВУ НА СТАВОЧКУ

Ой на ставу, на ставочку
Качечка ночує
Не будь же нам, серце в парі,
Душа моя чує.
Ой на ставу на ставочку
Качечка сокоче
Не будь же нам, серце в парі
Отець, мати, не хоче.
Як не маєш, дівчинонько,
Дружиною бути,
То дай мені таких чарів,
Щоб тебе забути.
Є у мене такі чари
Коло перелазу
Як дам тобі, напиться
Забудеш відразу.
Є у мене такі чари Кучерява м'ята...
Як дам тобі напиться
Забудеш, де хата.

Записано від Орла М.Ф. в 1971р.

ОЙ ЗІЙДИ МІСЯЦЮ

Ой зійди, місяцю,
Ще й ясна зоря
На ту вуличеньку,
Де живе вдова.
На ту вуличеньку
Де живе вдова
А в тої вдовиці
Дочка молода.
А в тої вдовиці
Дочка молода
По світлині ходить
Чеше волося.
По світлиці ходить,
Чеше волося
Свого миленького
Дожидается.

*Записано від Решетник Марії
жит. с. Лугового 1973 р.*

ГЕЙ РОСТИ ХМЕЛЮ

Гей рости хмелю
Рости над водою
Тай повийсь тичиною.
Далеко чути
Козака молодця,
Як іде з бандурою.
Ой як почує
Молода дівчина
Серденько вмливає
На добридень
Тобі стара ненько,
Та дай води напитися.
Кажуть люди
Гарну дочку маєш
Та дозволь подивиться
Стоїть водиця,
В сінях у коновці
То іди та й напийся
Сидить дівчина
В хаті край віконця
То іди й подивися

*Записано від Орла М.Ф
метод. Хмельницького ОБНТ в 1971 р.*

КОЛИ Б ТОЙ ВЕЧІР

Коли б той вечір, коли б той швидше,
Коли б той місяць вже зійшов,
Вийду я, вийду та під ті верби,
Чи мій миленький не прийшов.
Стою, стою я під вербою,
Співа щебече соловей
А місяць світить понад водою
І буде видно як удень.
Стою,стою я під вербою,
Шепоче листячком вона.
Моє серденько із жалю мліє!
Мого миленького нема.
Чи розлюбив він, чи загордився
Чи може, іншу вже знайшов.
Що у цей вечір жаданий вечір
До мене нині не прийшов.

*Записано в с. Човгузів
Теофіпільського р-ну в 1972 р.*

ПОЛЮБИВ ДІВЧИНУ

Полюбив дівчину
Я - дочку попову
Обіцяла дати
Хустину шовкову.
Скільки ж я наждався
Скільки начекався
З конем вороненьким
Та й нарозмовлявся.
Чи я коню тяжкий.
Чи я коню важкий
Чи козацька зброя
Чи дівчина моя?

ОЙ ХОДИТЬ ДІВКА ПОНАД МОРЕМ

Ой ходить дівка понад морем
Синє море, гра
Ой хоче дівка, утопиться
Море не прийма.
Ой прийми, прийми синє море
Хвиленько крута
Хай утоплю я своє горе
Милий покида
Ой не плач дівко, не журися
Це ще не біда
Один покинув, другий буде:
Ти ще молода.

ГУБИ ТВОЇ, ЯК МАКИ

Губи твої, як маки
А очі, як волошки
Плаття твоє із ситцю
Мені ночами сниться
Люблю тебе, дівчино
І заміж хочу взяти
Не хоче твоя мати
Мене за зятя мати
Не хоче твоя мати
Тебе та й віддавати
Порадь моє серденько,
Що маю я діяти.
Пішов би до другої
Та більш нема такої
З другою розмовляю
Тебе на думці маю.

КОЛИ Б ТОЙ ВЕЧІР

Коли б той вечір, коли б той швидше,
Коли б той місяць вже зійшов,
Вийду я, вийду та під ті верби,
Чи мій миленький не прийшов.
Стою, стою я під вербою,
Співа щебече соловей
А місяць світить понад водою
І буде видно як удень.
Стою,стою я під вербою,
Шепоче листячком вона.
Моє серденько із жалю мліє!
Мого миленького нема.
Чи розлюбив він, чи загордився
Чи може, іншу вже знайшов.
Що у цей вечір жаданий вечір
До мене нині не прийшов.

*Записано в с. Човгузів
Теофіпільського р-ну в 1972 р.*

НА ГОРОДІ БАРВІНОК

На голоді барвінок
Та й низенько стелиться,
Де мій миленький
На чужім селі
Та й з другою жениться.
Запрягай ,brate коня,
Коня вороненького
Та й поїдемо
На чуже село
До мого миленького.
Приїжджаєм в те село,
А в ньому невесело...
Заїзжаємо на подвір'ячко,
В милого весіллячко.
Приходим до хати,
Не знаєм, що казати
Чи вітатися,чи питатися
Чи назад вертатися.
Його жінка Тетяна
Край віконця стояла,
На віконечко похилилася
На личку змінилася.
Чоловіче, Михайло,
Що ж до нас наїхало:
Чи то родина, чи то чужина
Чи твоя перша жона?
Жінко моя Тетяно

Серце моє кохане
То не родинно, то не чужина
То моя перша жона.
На городі барвінок
На ньому синя квітка
Нащо ж ти мене молоду зманив
Коли в тебе є жінка?

*Записано від Полотнюк Н. Г.
жит. м. Вінківці в 1974 р.*

* * *

Ти нені не тяжкий
Ти мені не важкий
Ні козацька зброя
Ні дівчина твоя.
Тільки мені тяжко
Тільки мені важко:
Коло лугу ідеш
Та не напасеш
Коло лугу ідеш
Та не напасаєш,
Криницю минаєш,
Та й не напуваєш.
Гониш дорогами
Та й б'єш копитами
А кінь вороненький
Дзвонить підківками.

*Записано від Шаблевської К. Б.
в 1975 р.*

ОЙ ТИ ДУБЕ, ДУБЕ

Ой ти дубе, дубе,
Кучерявий верше,
Згадай, милий чорнобривий
Як любились перше.
Як той місяченько
Над горою сходив,
Як ти мене щовечора
Додому проводив.
Доти зустрічались.
Доти любувались
Поки лихі вороженьки
Про тебе дізнались.
Судіть вороженьки
А я не боюся,
З ким люблюся, з тим дійдуся,
Не наговорюся.

*Записано від Орла М.Ф
методиста Хмельн. ОБНТ в 1971 р.*

ОЙ Є В ПОЛІ КРИНИЧЕНЬКА

Ой є в полі криниченька ,
Муром мурована
Бере воду дівчинонька,
Як намальована.
Мальована козаченьку
Тільки не для тебе
Не був же ти в моїй хаті
Не піду за тебе.
Ой був же я дівчинонько.
Говорив з тобою
Сама ж мені відмовила:
Гордуєш ти мною.
Ще заплачеш дівчинонько
Заплачеш,заплачеш
Як ти мене серед війська
На коні побачив.

*Записано від Мукарської М.
в 1970 р.*

ВІДДАЛАСЯ НА БІДУ

Віддалася на біду
Нівчим товку не знайду
Варю борщ, - він гіркий ,
Печу хліб, - він лепкий.
Шкребу горшки, миски мию,
Течуть річкою помії.
Білю хату - щітки знати .
Так навчила мене мати.
Раз в неділю ранесенько
Посварились дурнесенько
Милий січе кулаками:
- Чого каша з буряками?
Раз приїхав милий з міста,
А я йому варю тісто
Він на мене поглядає.
Муку з тіста вибирає.
- Ой їж же ти сама мила
Те, що наварила
Ти Параска, я - Матвій
Ти не моя, я не твій.

ОЙ ЖЕ ГЕЙ ВОЛИ

Ой же гей, воли круторогії,
Чого ж ви не орете?
Ой літа мої, ой літа мої.
Чого ж ся марнуєте?
Ой орали ми, не стояли ми,
Не тореба погонити,
Вже пройшли літа, як бистра вода,
Як же їх догонити?
Ой догнали ми та й літа свої
На кленовому мості:
Ой вернітєся, літа молоді.
Хоч на рік на два в гості.
Ой не вернемося, ой не вернемося.
Вже й немає до кого.
Ой було б же нас та й шанувати
Як здоров'ячка свого.

ТА ТУМАН ПО ДОЛИНІ,

(Весільна)

Та туман по долині
По червоній калині
Там дівчина ходила
Ту калину ломила
У пучечки складала
До личенька рівняла
До личенька рівняла
Свої мами питала
Чи я буду така,
Як калинонька тая?
Будеш донечко, будеш,
Як коло мене будеш
А як підеш ти від мене.
Спаде красонька з тебе.

ДУМА ЗА ДУМОЮ

Дума за думою
Одна за другою...
А мене віддали
Заміж молодого
А мене віддали
За ліс за діброву
За ліс за діброву
За гірку долю,
За сонцем не бачу,
За вітром на чую
Ой за хорошим мужем
Вдома не ночує.
Пусти ж мене милий,
До броду по воду,
До броду по воду,
Та й до мого роду,
Не пущу я мила,
До броду по воду
Бо ти своєму роду розкажеш незгоду.
Не буду я милий
Не буду казати,
Як будуть питати,
-То я вийду з хати,
На угол схилюся
На угол схилюся

*Записано від Сміян О.Г
в 1974 р.*

ОЙ ВИРВУ Я ЗРОЖІ КВІТКУ

Ой вирву я з рожі квітку
Та й пущу на воду
Пливи, пливи моя квітко
Аж до мого роду
Плила, плила тая квітка
Та й на воді стала.
Пішла мати воду брати
Та й квітку впізнала.
Ой чи ж бо ти моя доню,
Довго хворувала.
Ой, що ж доню твоя квітка
Так рано зів'яла?
Ой ти мамцю ріднесенька
Я не хворувала,
Висушила, змарнувала
Доленька лихая.
Болить моя головонька
То нічим зв'язати
Ой, далеко родинонька
Нікому сказати.

ОН ЗОЗУЛЕ .ЗОЗУЛЕНЬКО

Ой зозуле,зозуленько.

Чого така сива?

Ой ти одна,а я друга

В світі не щаслива.

Всі дівчата в білих платтях,

А я в голубому

Всі дівчата по парах гуляють

А я йду додому.

Всі дівчата в білих платтях

А я ще не шила

Всі дівчата заміж вийшли,

Д я залишилась.

Ой пий мати,тую воду,

Що я наносила

Люби мати того зятя,

Що я полюбила.

Записано від Мукорської М.Й.

жит. с. Баламутівка

КУВАЛА ТА СИВА ЗОЗУЛЯ

Кувала та сива зозуля
За гаєм в вишневім саду,
Згадав, як ходив до дівчини,
Дай думаю знову зайду
Підходжу під її віконце
В вікні ясно світло горить
Дивлюсь а моя дівчинонька
Із другим на лаві сидить
Ой вийди, ой вийди дівчино
На час на годину сюди
Виходить вона тай питає:
- Чи дати напиться води?
Води тої повне відерце
Як схочу той сам наберу
Дівчино, не край мого серця,
Прости мені зраду мою

*Записано від Романюк Г.
жит. с. В. Дерев'яна*

ОЙ ЗАЦВІЛА РОЖА БІЛА

Ой зацвіла рожка біла
Ще й волошка синя,
Зчарувала дівчинонька
Вдовиного сина
Не я ж його зчарувала,
Зчарувала мати:
Вона ж мені наказала
Звідки воду брати.
Брала воду з-під явора
У нічку темненьку
Миленького напувала
В неділю раненько
Пив він воду холодненьку
Пив не напивався
Тай у мене молоденьку
Зразу закохався

*Записано від Орла М.Ф.
в 1971 р.*

ОЙ ПІДУ Я ТОЮ ВУЛИЦЕЮ

Ой піду я тою
Гей: Тою вулицею
Чи не здиваюся
З тою дівчиною
Ой як здиваюся
Гей привітаюся:
Будь. мила здорова
Моя чорноброва.
Будь мила здорова
Гей, моя чорноброва,
А сам я поїду
Край синього моря.
Поїхав, поїхав
Гей, та вже не видати
Тільки на пісочку
Два слідочки знати,
Що перший слідочок
Гей, коня вороного ї
А другий слідочок
Мого миленького
Піду я в лісочок
Гей зірву я листочок
Та й понакриваю
Милого слідочок.
Щоб на тім слідочку
Гей інші не ходили
Щоб мого милого

Інші не любили
Щоб по тім слідочку
Гей пташки не літали
Щоб мого милого
Інші не кохали.

СВІТИТЬ МІСЯЦЬ, СВІТИТЬ ЯСНИЙ

Світить місяць, світить ясний,
А зіроньки миготять,
Не пускає мене мати
В сад вишневий погулять.
Пустити ж мене моя мамо,
Я там довго не буду
Заспіває соловейко
Послухаю та й прийду.
Не допоможе тобі доню
Не допоможе ця річка. –
Відчини, доню, віконце.
Слухай його цілу ніч.
А вже півні заспівали
Дочка плакала в вікні
Мати зятя вибирала
Дочка думала що ні.

*Записано від дочки
Коваль О.Л. 1985 р.*

ОЙ КУПИЛА МАТИ КОРОВУ

Ой купила мати корову
Та й на мою бідну голову
До корови треба рано вставати
А я люблю до полудня спати.
Ой візьму я в руки лозину
Та й пожену корову в долину
Іди, іди, корово до вовка
Буде вільна моя головка.
А я думала, чого вовки трублять,
- А то вони коровицю луплять
Я думала, що то ш з дуба трісочки
А то з моєї коровиці кісточки
А я собі кучериків начешу
А я собі личенько накрашу
Ще й сажаю брівоньки підведу
Прийде вечір на гуляночку піду

*Записано від Орла М.Ф.
в 1971 р.*

ПОВІЯВ ВІТЕР СТЕПОВИЙ

Повіяв вітер степовий,
Травиця похилилась
Лежить козак там молодий,
Червона кров пролилась.
Лежить козак той молодий
Пора йому кохати,
а він упав, як з дуба лист,
Повік буде лежати.
Заплаче рідна матінка
Заплаче вся родина
Заплаче милая його,
Слізьми личенько вмиє.
Летить горою чорний крук,
Летить над ним і кряче,
Вставай козаче молодий,
Твоя дівчина плаче.
Повіяв вітер степовий
Травиця похилилась.
Козак убитий молодий
Червона кров пролилась.

СТОЇТЬ ДУБ ЗЕЛЕНИЙ

Стоїть дуб зелений,
Колише він гіллям.
Стоїть дуб зелений шумить,
Чи знаєш козаче
Чи знаєш соколе
Чого моє серце болить
Любуюсь козаче,
Любуюсь тобою
Як вулицею ти ідеш,
Сказати не смію
А серденько мліє,
І чує: до мене прийдеш.
Прийди козаченьку,
Де та калинонька
Що знов як колись розцвіла
Пригорнеш до серця
Свою дічиноньку
Яка так на тебе ждала.

*Записано від Проданчук Л.В.
жит с. Нігин Кам.-Под. р-ну
в 1974 р.*

ТА Й ЗАЦВІСТИ МАЮ

Зацвіла б я та й біленько,
Люди мене знають,
Зацвіла б я червоненько, -
З гіллям обламають.

*Записано від матері
Нагорної М.А. с .Баламутівка.*

ХОДИЛА МАТИ ТЕРЕН РВАТИ

Ходила мати терен рвати,
Та й в лісі заблукала
І дві тернини - очі сину
Вона в руці – тримала.
А понад лісом, темним лісом
Зірки, мов оченята
Тоненький місяць небо різав
То сину бровенята.
Знайшла струмочок гомінливий,
Що в долину стлумиться.
Напийся сину будь вродливий,
Ще й сили наберися.

*Співається в с. Зайчики
Волочиського р-ну.*

ЗАЦВІЛИ БІЛИМ ЦВІТОМ КАШТАНИ

Зацвіли білим цвітом каштани
Тяжко на серці вечір настане
Ой мені тяжко, ой мені нудно
Любила хлопця, забути трудно.
Любила хлопця, півтора року
Поки не взнали вороги збоку;
А як узнали, розщебетали
Бодай же вони, щастя не мали
Від світу, щастя, від людей слави
Що нас із пари порозлучали
Піду розкажу світу усьому
Нехай не вірять ворогу мому.
Піду розкажу усій родині
Нехай повірить хлопець дівчині.

*Записано від дочки
Коваль Ольги в 1987р.*

ВЕСНА - КРАСНА

(Веснянка)

Весна – красна
Із стріх вода капне (Зр.)
А Петрові
Мандрівочка пахне (Зр.)
Та й поїхав
А чистее поле (Зр.)
За ним Катруся
Вернися соколе (Зр.)
Не вернися:
Гордуєш ти мною (Зр.)
Ой вернися
Візьму шлюб з тобою (Зр.)

*Записано від матері
Нагорної М.А в 1972 р.*

НА НАШІЙ ВУЛИЦІ

(Веснянка)

На нашій вулиці.
На нашій вулиці
Та все хлопці молодці
Та все хлопці молодці
Нема найкращого
Нема найкращого
Як Іванко парубочок.
Як Іванко парубочок.
Сім пар чобіт сховає,
Сім пар чобіт сховає
Через тещин двір ходив
Через тещин двір ходив.
Щоб теща хвалила.
Щоб теща хвалила.
Щоб Ганнуся любила.
Щоб Ганнуся любила

*Записано від Нагорної М.А
в 1973 р.*

У ВИШНЕВОМУ САДУ

(Веснянка)

У вишневому саду
Там зозуля кує
Там зозуля кує
Ой там вишенька цвіте,
Козак коника веде
Козак коника веде.
Веде коня до води
За шовкові повіді
За шовкові повіді.
Пока коня напував
З дівчиною постояв
З дівчиною постояв.
Ой що ж мені потому
Що я з нею постою
Що я з нею постою.
Коли б мені господь дав
Щоб я з нею шлюб узяв
Щоб я з нею шлюб узяв.

*Записано від Руської М.І.
жит. с. Баламутівка.*

ОЙ ЛЕТІЛА ПАВА

(Веснянка)

Ой летіла пава серед села впала
Катерина Василівна поясок снувала
Снувала, снувала двадцять штири гудзи...
А він її обіцяв корець кукурудзи.
Корець кукурудзи щей півкорця проса
Продай, купи черевички, щоб не була боса.
Як вони порвуться, то я другі куплю
Не кажи товаришам, що я тебе люблю.
Не так товаришам, не кажи нікому
Бо рознесуть люди брехні, як вітер солону.
Солона пашненька на вітрі легенька.
Ой рознесуть люди брехні
Ти ще молоденька.
Пустять люди брехні і будуть судити
А я тебе посватаю, там будемо жити.

Записано від Дунець

ТРАВКА МУРАВКО МОЛОДАЯ

Травко, муравко молодая
Та чому ж ти не зелена?
Чи тя гуси вискубали,
Чи дівчата вискубали?
Мене гуси не скубали
Дівчаточки витоптали
Золотії підківочки
Ті підківочки їм отець покупив
Щоб хороший молодець полюбив
А хусточку то мамуся дала
Щоби гарна молодичка була.

Записано із власних спогадів.

МИ КРИВОГО ТАНЦЮ ЙДЕМО

(Веснянка)

Ми кривого танцю йдемо.
Кінця йому не знайдемо.
Треба йому вінець сплести
Ой сплела я той віночок
Та ще вчора із вечора
Повішала та й на березі
Із дерева та й на дерево.
Кличе, кличе мене мати
Та й нелюбу постіль слати
Покладу я той поліняччя
Щоби лягло та й нелюдяччя
Кличе, кличе мене мати
Миленькому постіль слати
Покладу я тай подушечки
Миленькому та й під боченьки.

*Записано Шаблевської К.
жит. с. Баламутівка*

ОЙ У ПОЛІ, ПОЛІ

Ой в полі полі
Попід гречкою
Пасеться коник
Та й з вуздечкою
Ой коню, коню
Дайся підіймати
Дайся підіймати
Ще й осідлати.
Бо й поїдемо.
Бо й поїдемо.
Мед – пиво пити,
Дівку сватати.
А та дівчина
Гречку в'язала,
Гречку в'язала
Хлопцю казала.
Не люблю пива
Бо шумується
Не люблю чванька
Бо задається.
Люблю медочок.
Бо солоденький,
Люблю я хлопця.
Що молоденький.

*Записано від Шаблевської К.Б.
жит. с. Баламутівка*

МОЯ ВКРАЇНО, ТИ МІЙ РАЮ

Сховалось сонце за порою,
Туман легенький землю вкрив,
Шепоче вітер з осокою,
Гай зелененький потемнів.
Блакитне небо обгорнуло
Усю рослину, всіх людей,
Село в садочках потонуло,
Затьохкав пісню соловейко.
Далеко співи десь лунають
На небі зірка миготить,
Отари з поля поспішають
Щоб в холодочку відпочить
Моя Вкраїно, ти мій раю
Ти чарівниченько моя,
Я без кінця тебе кохаю,
Ще більш кохати хочу я.
Хотів би я тебе руками
До серця щиро пригорнуть
І в вічі глянути очима
Тоді навіки вже заснуть.

*Записано від Попика жит. с. Шумівці
Хмельницького р-ну в 1971 р.*

У ПОЛІ ДУБОЧОК.

У полі дубочок
Широкий листочок,
Не чуть миленького
Вже третій деньок
Не чуть миленького
Не чуть, не видати
На жовтім пісочку
Два слідочки знати.
А один слідочок
Коня вороного
А другий слідочок
Миленького мого.
Я ж по тім слідочку
Взяла й походила...
Мамо ж моя мамо,
Що ж я наробила.

*Записано від групи жит. с. Лугового
Ярмолинецького р-ну 1971 р.*

ОЙ ПІД ЛИПКОЮ.

Ой під липкою
Та й під дубчиком,
Там стояла дівчина
З своїм любчиком
В горі листячко
Та й тріпочеться
Козак з дівчиною
Та й шепочеться.
Ой ти дівчино
Чорнобровая
Та твоя красота,
Як мальована.
Вітер дубчиком
Та й похитує
Козак дівчину
Та й розпитує.
Ой чи будеш чекать
Ти із війська мене
Ой ти будеш стрічать
Як прийду до тебе.

ОЙ ОРЕЛ ТИ ОРЕЛ

Ой орел ти орел,
Сизокрилий орел,
Ой лети ж ти, орел,
В поле де козак умер
Ой умер він, умер,
Від ворожих шабель
Від ворожих шабель
Та й від кулі бистрої
Розкажи ж ти йому
Як горює отець
Як горює отець
І рідная матінка.
Як горює отець
І рідная матінка
І як плаче за ним
Та й його дівчинонька
Ой лети ж ти орел
Долом, долом, - балкою,
Та й накрій ти йому
Оченьки китайкою.

ПОЖОВТІЛИ ВЖЕ ЛИСТОЧКИ

Пожовтіли вже листочки
Хоч ти травко зеленій
Усі мене судять – гудять
Хоч ти мене пожалів.
Жалував би тебе мила
Якби думав тебе брать
Через тії вороженьки
Мушу тебе покидать.
Є у мене старший брат
Хоче мене в куми брать
Дай хоч мила покумуєм
Як нам в парі не гулять.

Література про життя і творчість Л. С. Нагорного

Верейко Н. Ансамбль-ювіляр: про народний самодіяльний хор «Барвінок» і його керівника Л. С. Нагорного / Н. Верейко. // Рад. Поділля. – 1980. – 12 грудня.

Заворотна В. Талант не сховаєш / В. Заворотна // Вперед. - 1991. – 10 жовтня.

Квітнути народним талантам // Вперед. - 1986. - 19 липня.

Луцькова М. Квітне народна творчість / М. Луцькова // Вперед. - 1986. - 7 жовтня.

Л. Нагорний // Вперед. - 1974. - 1 січня.

Кривошия В. Криниця пісень: про Баламутівський народний самодіяльний хор «Барвінок» і його керівника Л. С. Нагорного / В. Кривошия // Рад. Поділля. – 1981. – 18 лютого.

Колтуновський О. З піснею про Леніна: про самодіяльний народний хор «Барвінок» і його керівника Л. С. Нагорного / О. Колтуновський // Рад. Поділля. – 1969. – 6 листопада.

Кульбовський М. М. Перлина Поділля / М. М. Кульбовський – Хмельницький: Хмельницька міська літературна спілка «Поділля», 2006. – С. 58, 110, 123, 137 – 147, 159, 170.

Музичук М. Колгоспні самородки: про самодіяльного композитора Л. С. Нагорного / М. Музичук // Корчагінець. – 1981. – 18 квітня.

Мукарська М. Цвісти «Барвінку»: про Баламутівський самодіяльний народний хор і його керівника Л. С. Нагорного / М. Мукарська // Рад. Поділля. – 1979. – 1 січня.

Нагорний Л. Славимо Вітчизну / Л. Нагорний // Рад. Поділля. – 1973. – 23 листопада.

Пясецька О. Хороше село Баламутівка: про народний хор «Барвінок» і його керівника Л. С. Нагорного / О. Пясецька // Рад. Поділля. – 1959. – 21 серпня.

Рікельс Г. Є історія хору: про самодіяльного композитора Л. С. Нагорного / Г. Рікельс // Рад. Поділля. – 1987. – 1 лютого.

Слободянюк П. Я., Хоптяр Ю. А. Місцеве самоврядування Хмельниччини: нариси історії місцевих громадян Ярмолинецького району / П. Я. Слободянюк, Ю. А. Хоптяр. – Хмельницький: Поділля, 2004. – С. 134.

Стелися піснею «Барвінку»: про художнього керівника хору «Барвінок» Л. С. Нагорного; фото В. Кутриша // Вперед. – 1989. – 2 лютого.

Художній керівник: про Л. С. Нагорного та П. П. Широкого // Вперед. – 1986. – 20 грудня.

Фурман Б. Стелися «Барвінку» / Б. Фурман // Вперед. – 1988. – 18 червня.

Фурман Б. Яскраві барви «Барвінку» / Б. Фурман // Вперед. – 2009. – 31 липня.

Цимбалюк М. Вогонь і не згасав, як видно із фестивалю в Баламутівці / М. Цимбалюк // Вперед. – 1989. – 21 січня.

Шумахер С. Ансамбль «Барвінок»: с. Баламутівка / С. Шумахер // Корчагінець. – 1980. – 25 жовтня.

Яковенко К. Нев'янучі барви «Барвінку»: самодіяльний народний хор с. Баламутівка / К. Яковенко // Рад. Поділля. – 1980. – 13 серпня.

Зміст

Струмінь душі	5
Талант дарувати радість	7
Життя як пісня	10
Війся «Барвінку»	14
Баламутівська народна педагогіка	21
Яскраві барви барвінку	24
Стелися барвінку, стелися.....	27
Література про життя і творчість Л. С. Нагорного	76

Хор «Барвінок»
керівник С. Нагорний, 2009 рік.